

KÖZGAZDASÁGTAN I.

BMEGT30A003

HÉTFŐ: 8:15–10:00 (Q-II)

HÉTFŐ: 10:15–12:00 (QAF15)

FOGYASZTÓI MAGATARTÁS 2.

A SLUTSKY-EGYENLET

6., 8. ÉS 14.8. FEJEZETEK

Dr. Ligeti Zsombor

ligetizs@kgt.bme.hu

Fogadóóra: Kedd 12–14, QA215

2018.10.01.

Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar • Közgazdaságtan Tanszék

BMEGT30A003 - Ligeti Zsombor

Miről lesz ma szó?

- Karácsonyi ajándék: legyen mindig pénz?
- Ha az ár nő biztos kevesebbet fogyasztasz?
- Melyek a patkányok/galambok/Mérő László Giffen-jószágai?
- Hogyan jobb segíteni a szegényeken? (támogatás vs utalványok)
- Miért utazik Kenyába a nyugdíjas gázáremelésnél?
- Tényleg többet dolgozol, ha emelik a fizetésed?
- Alsóbbrendű jószág-e a gyermek?

TARTALOM

1. FOGYASZTÓI VÁLASZ A VÁLTOZÓ LEHETŐSÉGEKRE

1.1. (PÉNZ)JÖVEDELMI HATÁS (JH):

(ICC és ENGEL-GÖRBE)

1.2. TELJES ÁRHATÁS (TH):

(PCC és EGYÉNI KERESLET)

1.3. ÁRVÁLTOZÁS HELYETTESÍTÉSI HATÁSA (HH)

2. A TELJES ÁRHATÁS FELBONTÁSAI

2.1. HICK-FÉLE FELBONTÁS

2.2. SLUTSKY-FÉLE FELBONTÁS

2.3. KÉSZLETJÖVEDELMI HATÁS (KJH)

3. PÉLDÁK

2018.10.01.

Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar • Közgazdaságtan Tanszék

BMEGT30A003 - Ligeti Zsombor

3

1. FOGYASZTÓI VÁLASZ A VÁLTOZÓ LEHETŐSÉGEKRE

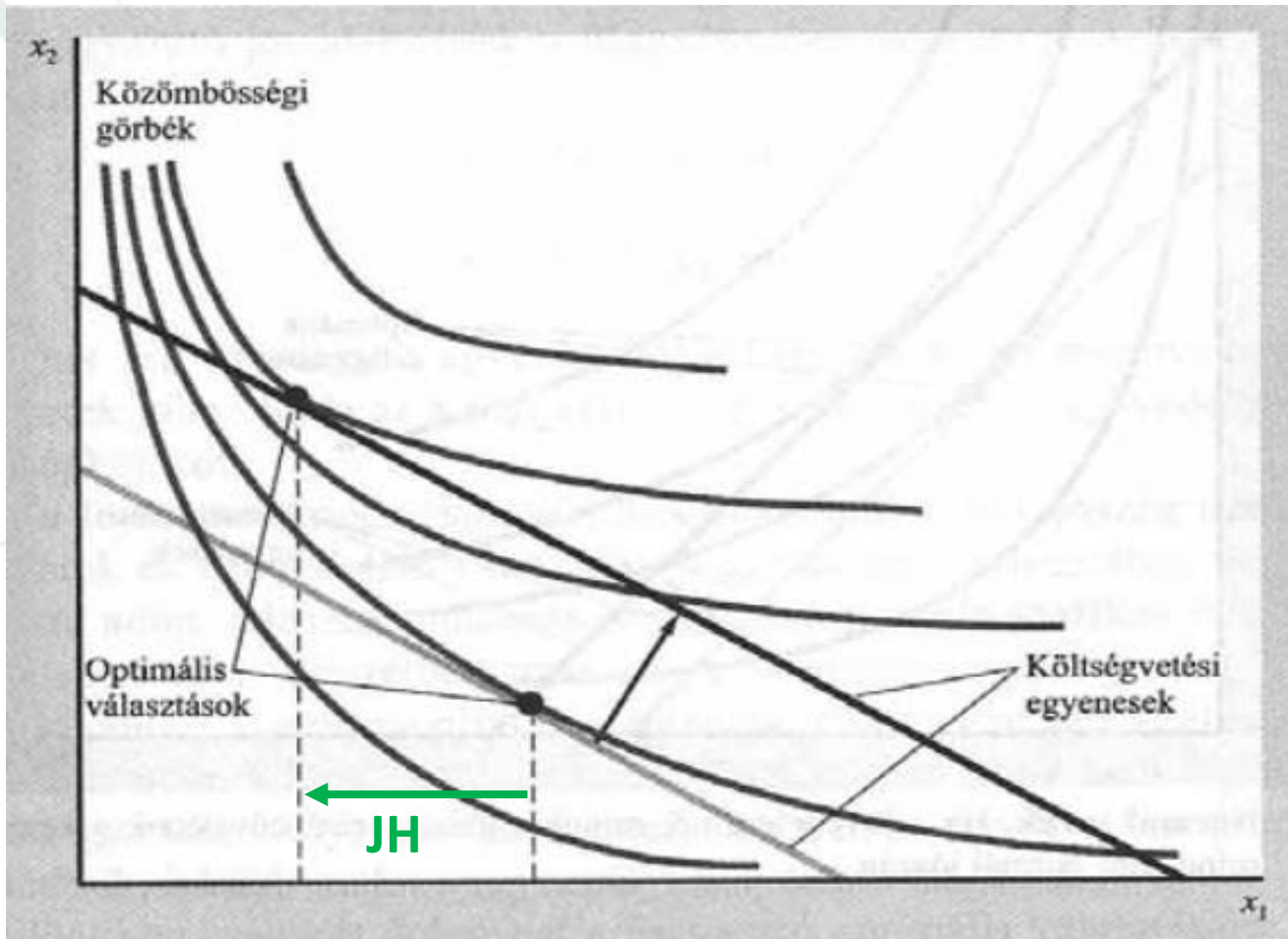
1.1. (PÉNZ)JÖVEDELEMI HATÁS (JH)

Ha a keresleti függvények: $x_1 = x_1(p_1, p_2, m)$; $x_2 = x_2(p_1, p_2, m)$, akkor a jövedelemváltozás ($m' - m = \Delta m$) keresletre (Δx_1) gyakorolt hatása:

- az (x_1, x_2) terében:
 - **Jövedelem-fogyasztás görbe** (income consumption curve, **ICC**) = **jövedelem-ajánlati görbe** (income offer curve) = jövedelemnövekedési ösvény (income expansion path, IEP) mutatja
 - Változó jövedelem esetén $|MRS_{x_1 x_2}| = \left| \frac{dx_2}{dx_1} \right| = \frac{p_1}{p_2} \rightarrow x_2(x_1)$
- az (m, x_1) terében:
 - az **ENGEL-görbe** ($x_1(m)$) mutatja $(x_2(x_1))$ esetén
 - **Normál jószág** esetén az Engel-görbe meredeksége: $\frac{\Delta x_1}{\Delta m} > 0$ (létszükségleti, luxus)
 - **Alsóbbrendű (Inferior)** jószág esetén: $\frac{\Delta x_1}{\Delta m} < 0$
- **Inferior**: krumpli, párizsi (gyenge minőségű termék)
 - Nem a teljes jövedelem tartományon inferior
 - Csak másik termékhez viszonyítva lehet inferior

Alsóbbrendű (inferior) javak

– ha m jövedelem nőtt –

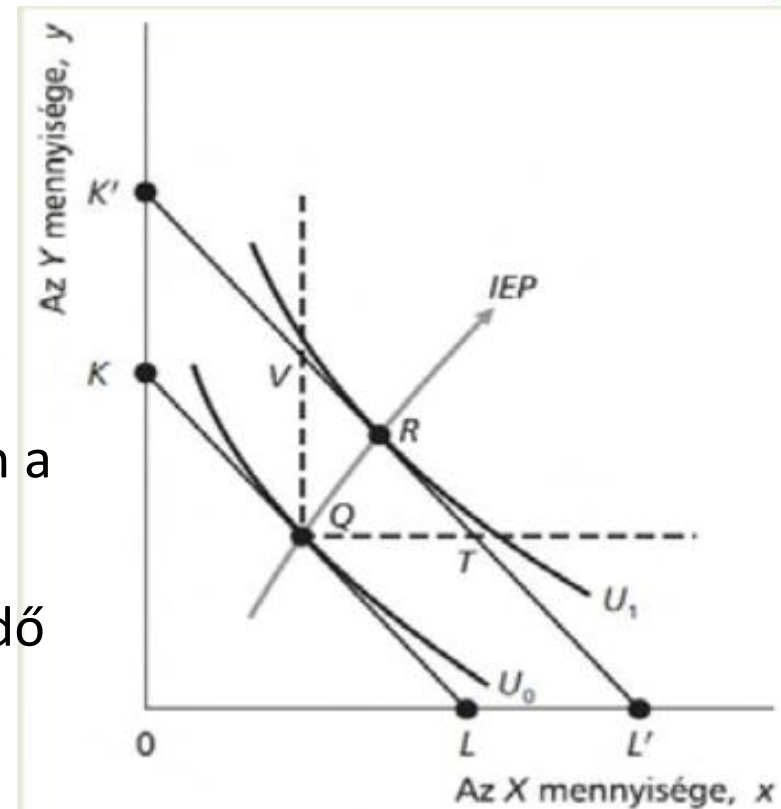
Karácsonyi ajándék?

- Ajándék „adók” 438,2\$-t fizettek
- A „kapók” 313,4\$-ra értékelték

Konvex preferenciák esetén

- Ha **Y** a **PÉNZ** és **X** az **AJÁNDÉK**
- Csak ajándék utalvány \rightarrow **T** pont
- Csak pénz \rightarrow **V** pont, de a pénz (Y) egy része átváltható, hogy magasabb legyen a hasznosság \rightarrow **R** pont
- De az ajándék = figyelmesség, rászánt idő ☺

Joel Waldfogel (1989): The Deadweight Loss of Christmas.
AER Vol. 83. 1328-1336

1.2. TELJES ÁRHATÁS (TH)

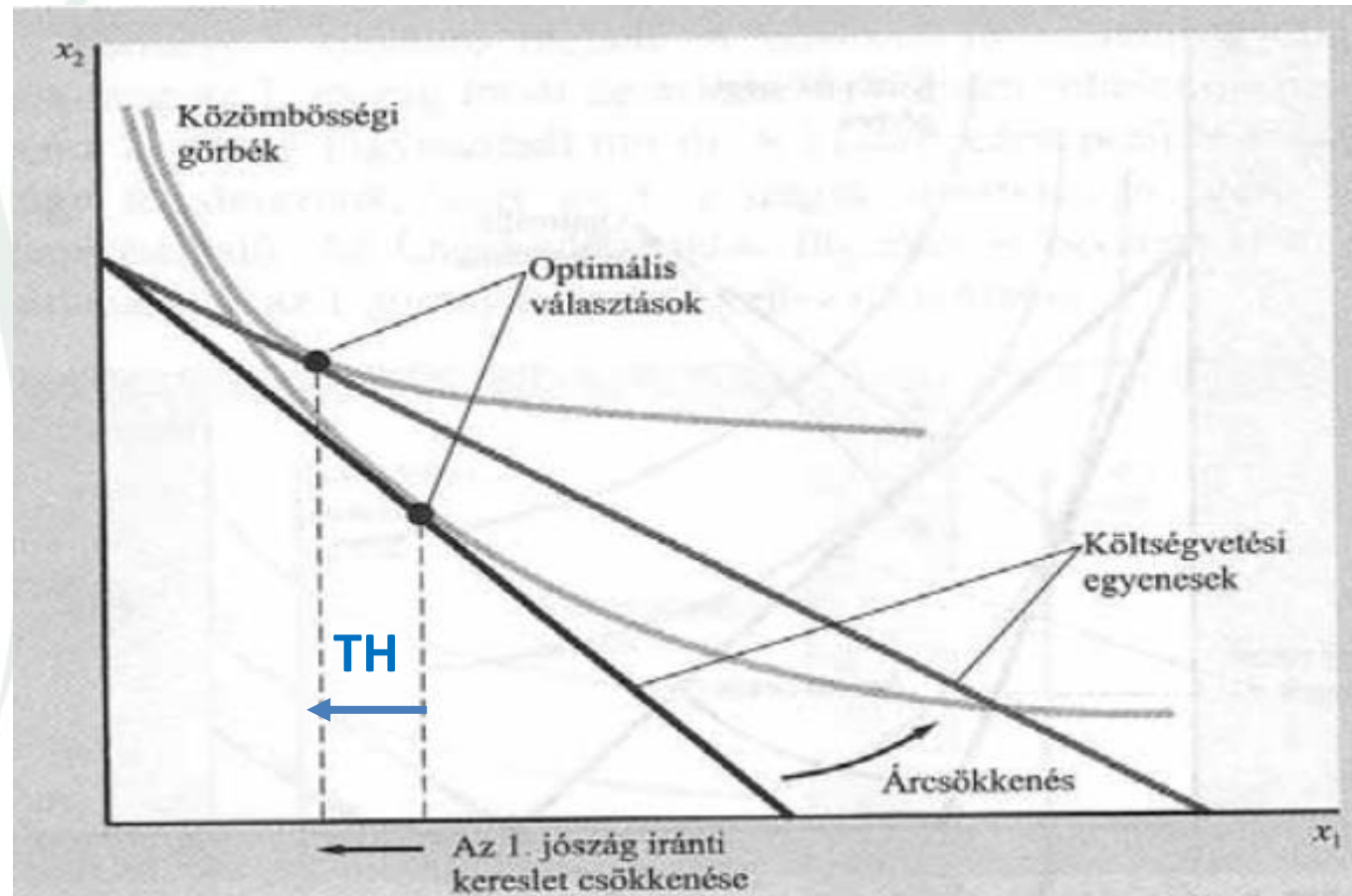
Ha a keresleti függvények: $x_1 = x_1(p_1, p_2, m)$; $x_2 = x_2(p_1, p_2, m)$, akkor az árváltozás ($p_1' - p_1 = \Delta p_1$) keresletre (Δx_1) gyakorolt hatása:

- az (x_1, x_2) terében:
 - **Ár-fogyasztás görbe** (price consumption curve, **PCC**) = **ár-ajánlati görbe** (price offer curve) = árnövekedési ösvény (price expansion path, PEP) mutatja
 - Változatlan jövedelem esetén
- az (p_1, x_1) terében:
 - az $x_1(p_1)$ **egyéni keresleti görbéje** mutatja
 - **Közönséges jószág** esetén: $\frac{\Delta x_1}{\Delta p_1} < 0$
 - **Giffen-jószág** esetén: $\frac{\Delta x_1}{\Delta p_1} > 0$
- **Giffen-jószág**: megsérti a „kereslet törvényét”.
 - Csak korlátozott tartományon

Giffen-jószágok

– ha x_1 (relatív)ára, p_{x_1} csökken –

- patkányok/galambok
- Mérő László példája

1.3. AZ ÁRVÁLTOZÁS HELYETTESÍTÉSI HATÁSA (HH)

- **Helyettesítési hatás (HH):** cserearány változásának, Δp , keresletre gyakorolt hatása

Az 1. jószág Slutsky-féle keresleti függvénye: $x_1^S(p_1, p_2, \bar{x}_1, \bar{x}_2,)$

- A viszonyítási pont:

- **Hicks-féle:** az eredeti hasznossági szint (U)
- **Slutsky-féle:** az eredeti fogyasztói kosár

$$m' = p_1' x_1 + p_2 x_2$$

$$m = p_1 x_1 + p_2 x_2$$

$$\Delta m = x_1 \Delta p_1$$

$$\frac{\Delta x^S}{\Delta p}$$

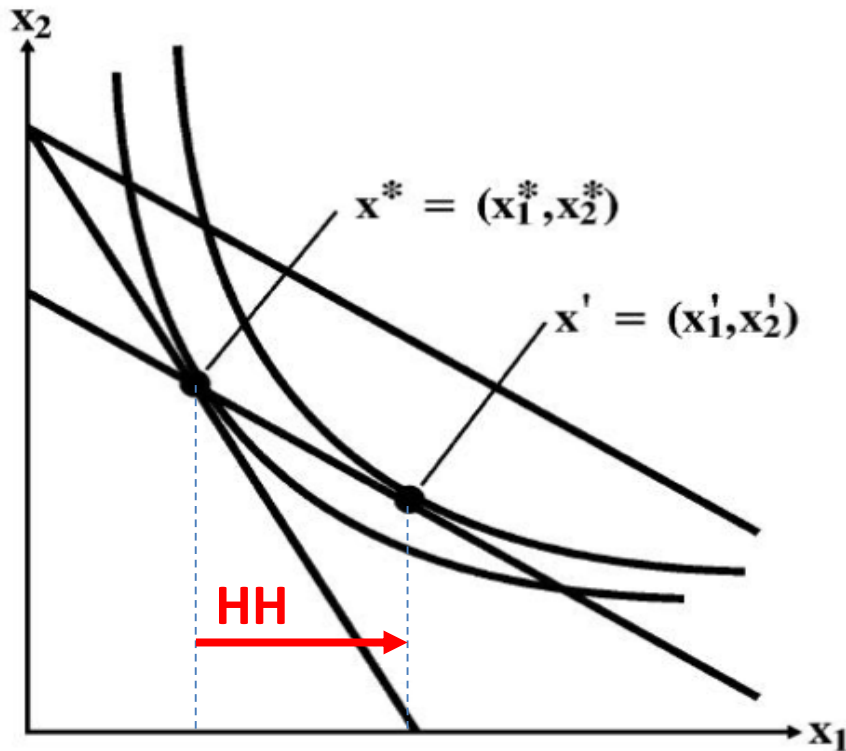
Helyettesítési hatás (HH)

– ha x_1 (relatív)ára, p_{x_1} csökken –

HH mindig negatív, $\frac{\Delta x^S}{\Delta p} < 0$

(a) Szluckij-féle mérés

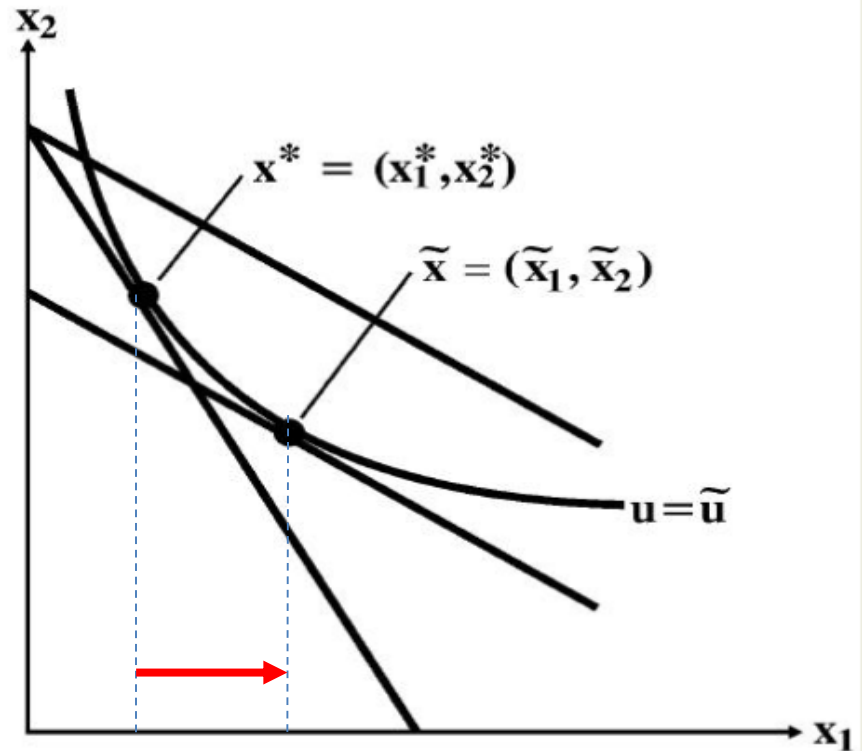
$x^* \Rightarrow x'$

x^* -nak megfelelő reáljövedelem rögzítve

(b) Hicks-féle mérés

$x^* \Rightarrow \tilde{x}$

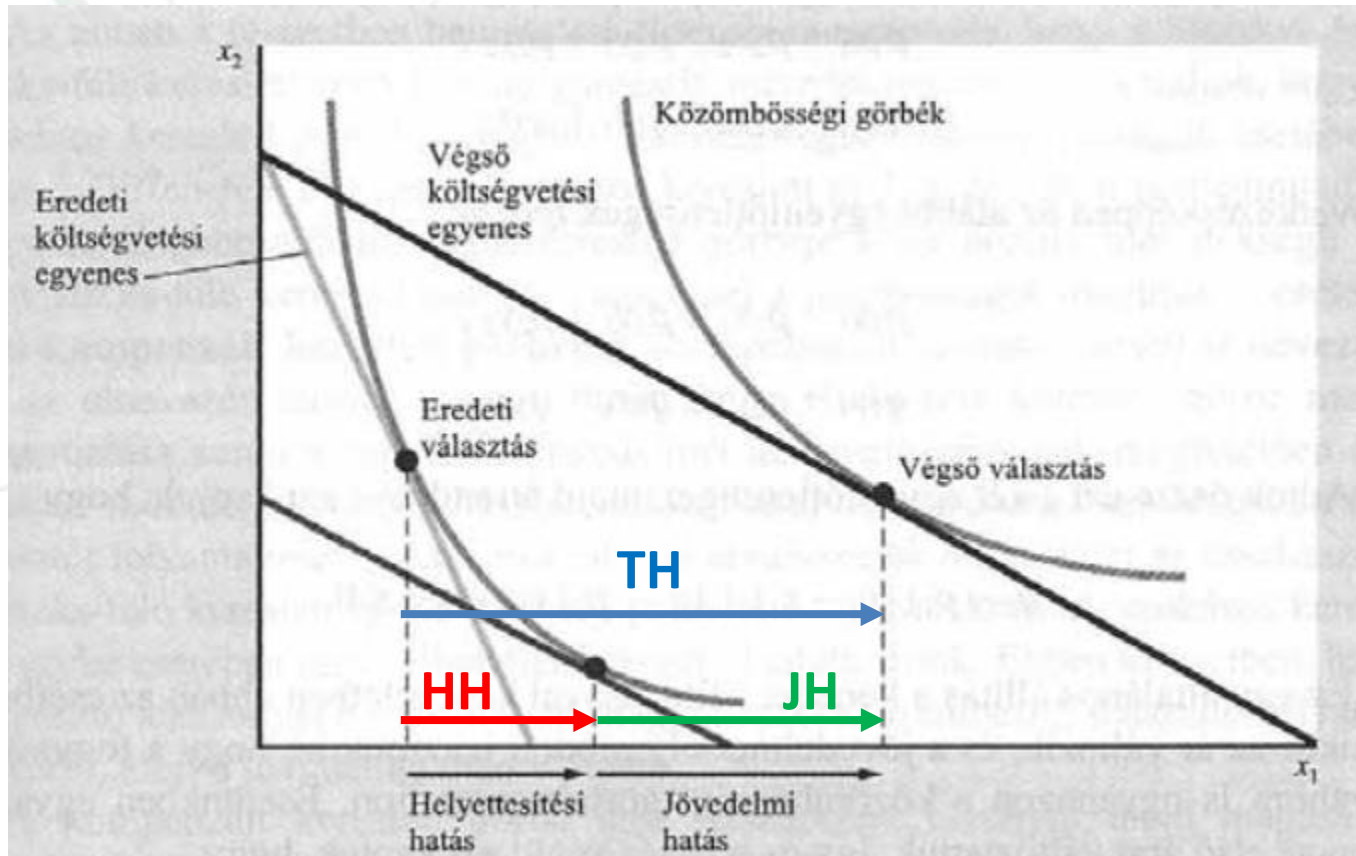

x^* -nak megfelelő hasznossági szint rögzítve

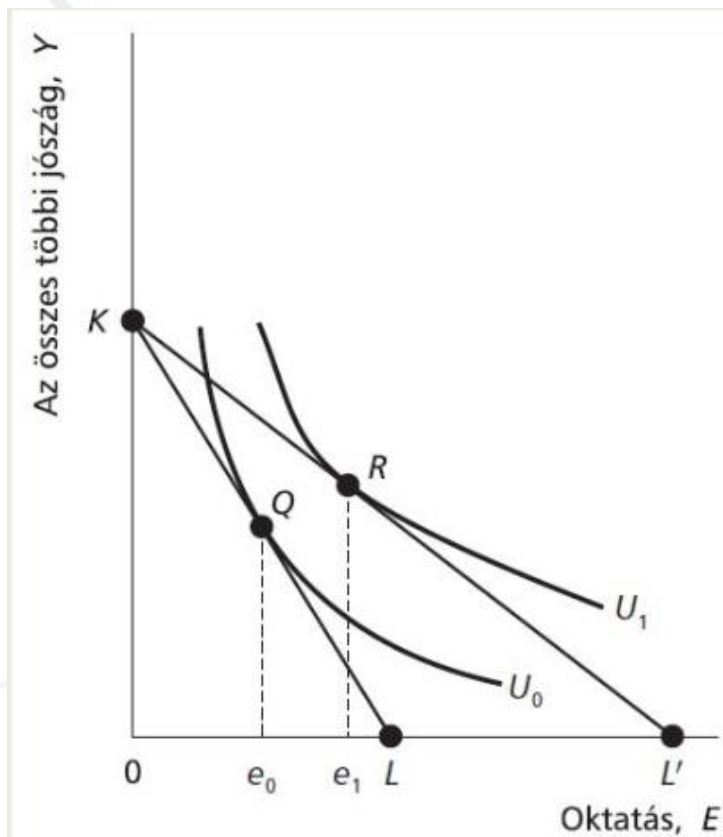
2. A TELJES ÁRCHATÁS FELBONTÁSAI JÖVEDELMI ÉS HELYETTESÍTÉSI HATÁSRA

2.1. HICKS-FÉLE FELBONTÁS

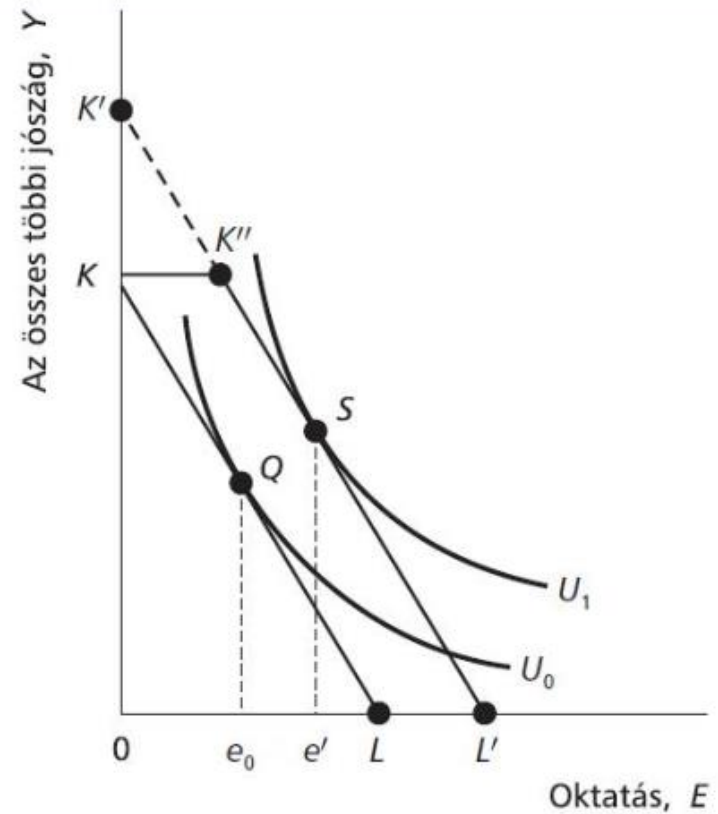
– ha x_1 (relatív)ára, p_{x_1} csökken –

Támogatás vs utalvány

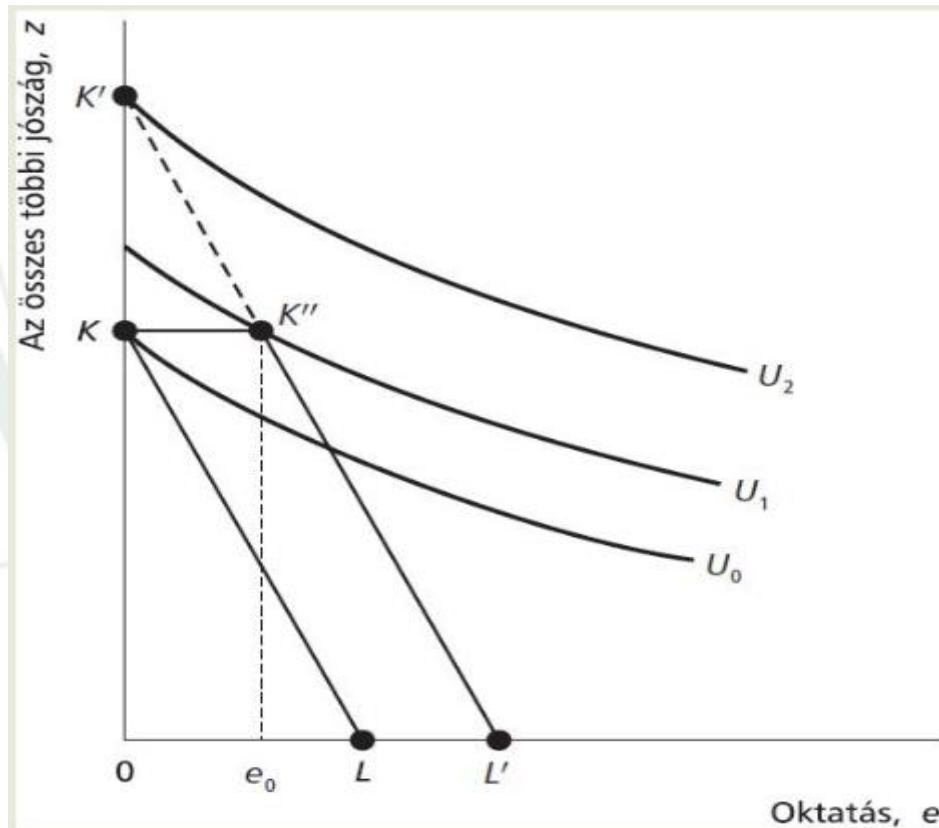
a) A támogatás hatása

b) Az utalvány hatása

- Látszólag nincs különbség.

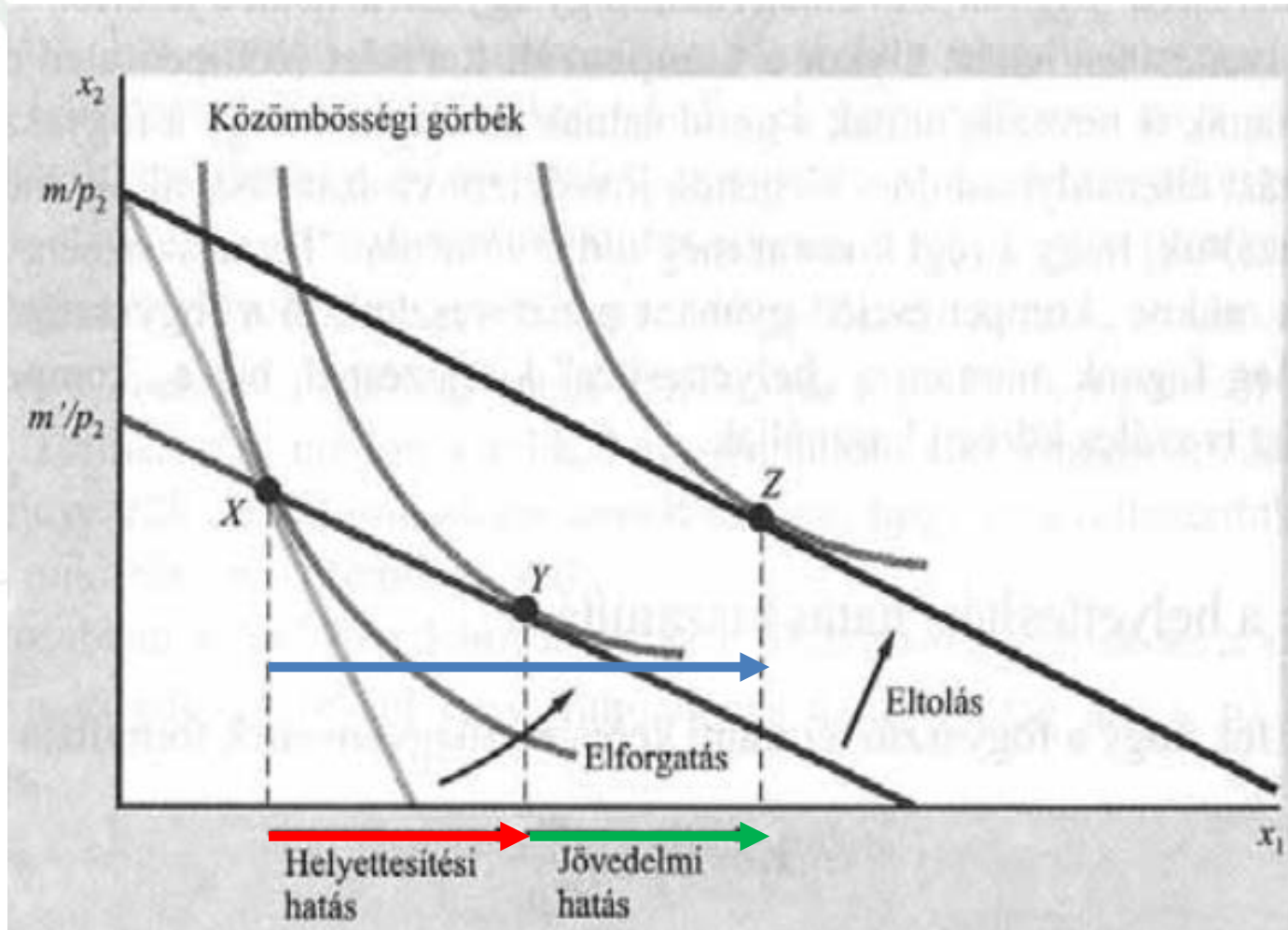
Mikor jobb az utalvány?

- Nem szándékolt hatás.

2.2. SLUTSKY-FÉLE FELBONTÁS

– ha x_1 (relatív)ára, p_{x_1} csökken –

2.2. SLUTSKY-FÉLE FELBONTÁS

- Legyen $p_2=1$. \rightarrow kereslet: $x(p,m)$, Tudjuk: $\Delta m = x_1 \Delta p$

$$TH = HH + JH$$

$$\Delta x = \Delta x^s + \Delta x^n$$

- $x(p', m) - x(p, m) = [x(p', m') - x(p, m)] + [x(p', m) - x(p', m')]$

- $x(p', m) - x(p, m) = [x(p', m') - x(p, m)] - [x(p', m') - x(p', m)]$

- $\Delta x = \Delta x^s - \Delta x^m$

$$\frac{\Delta x}{\Delta p} = \frac{\Delta x^s}{\Delta p} - \frac{\Delta x^m}{\Delta p} = \frac{\Delta x^s}{\Delta p} - \frac{\Delta x^m}{\Delta m} x_1$$

$$\frac{1}{\Delta p} = \frac{x_1}{\Delta m}$$

Következmény

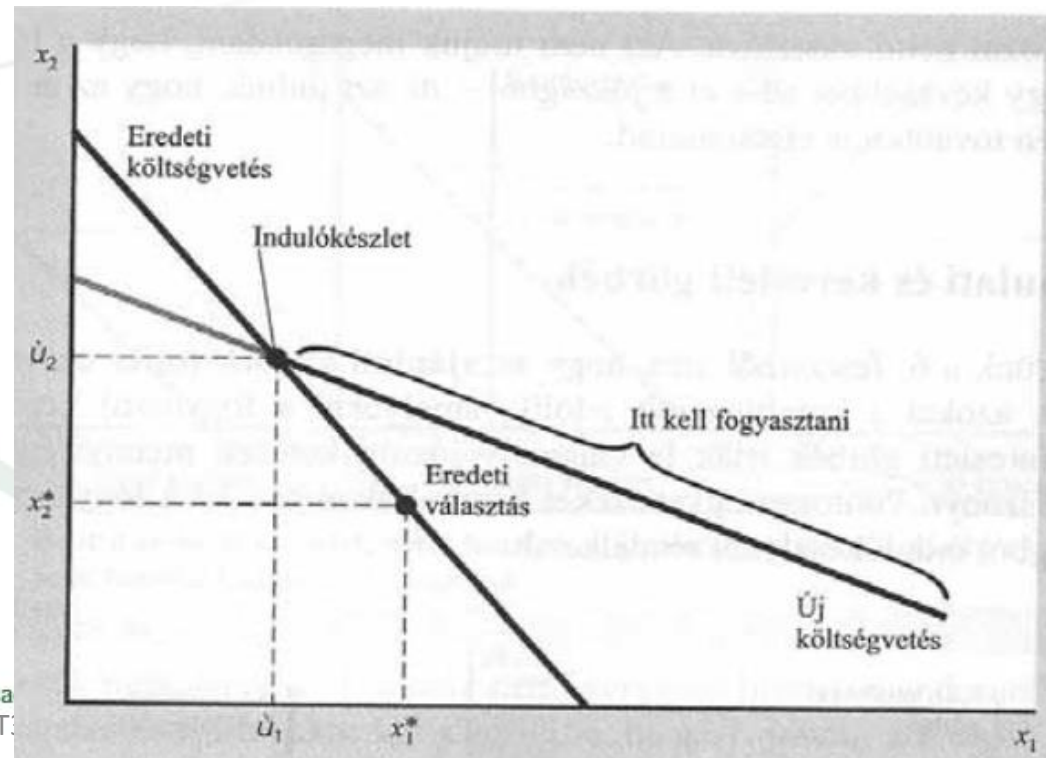
**Minden Giffen inferior, de
nem minden inferior Giffen!**

2.3. KÉSZLETJÖVEDELMI HATÁS (KJH)

- Az m = pénzjövedelem.
- Induló készlet: $W(w_1, w_2)$
- (Bruttó) kereslet: x_1, x_2
- Nettó kereslet (túlkereslet): $x_1 - w_1, x_2 - w_2$

- **Készletjövedelem:**

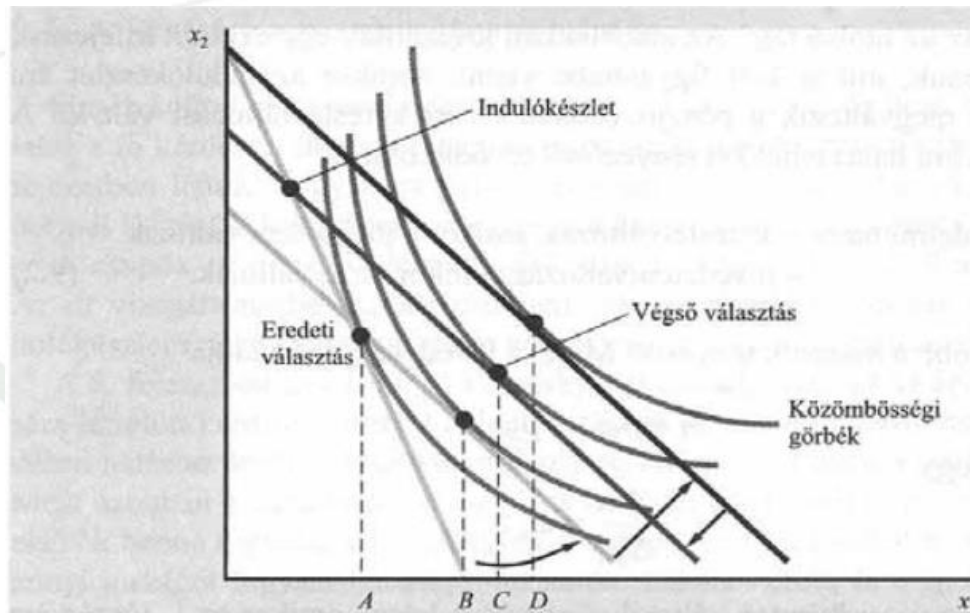
$$p_1 w_1 + p_2 w_2 \quad \leftarrow \Delta p_1$$

KÉSZLETJÖVEDELMI HATÁS

– ha x_1 (relatív)ára, p_{x_1} csökken –

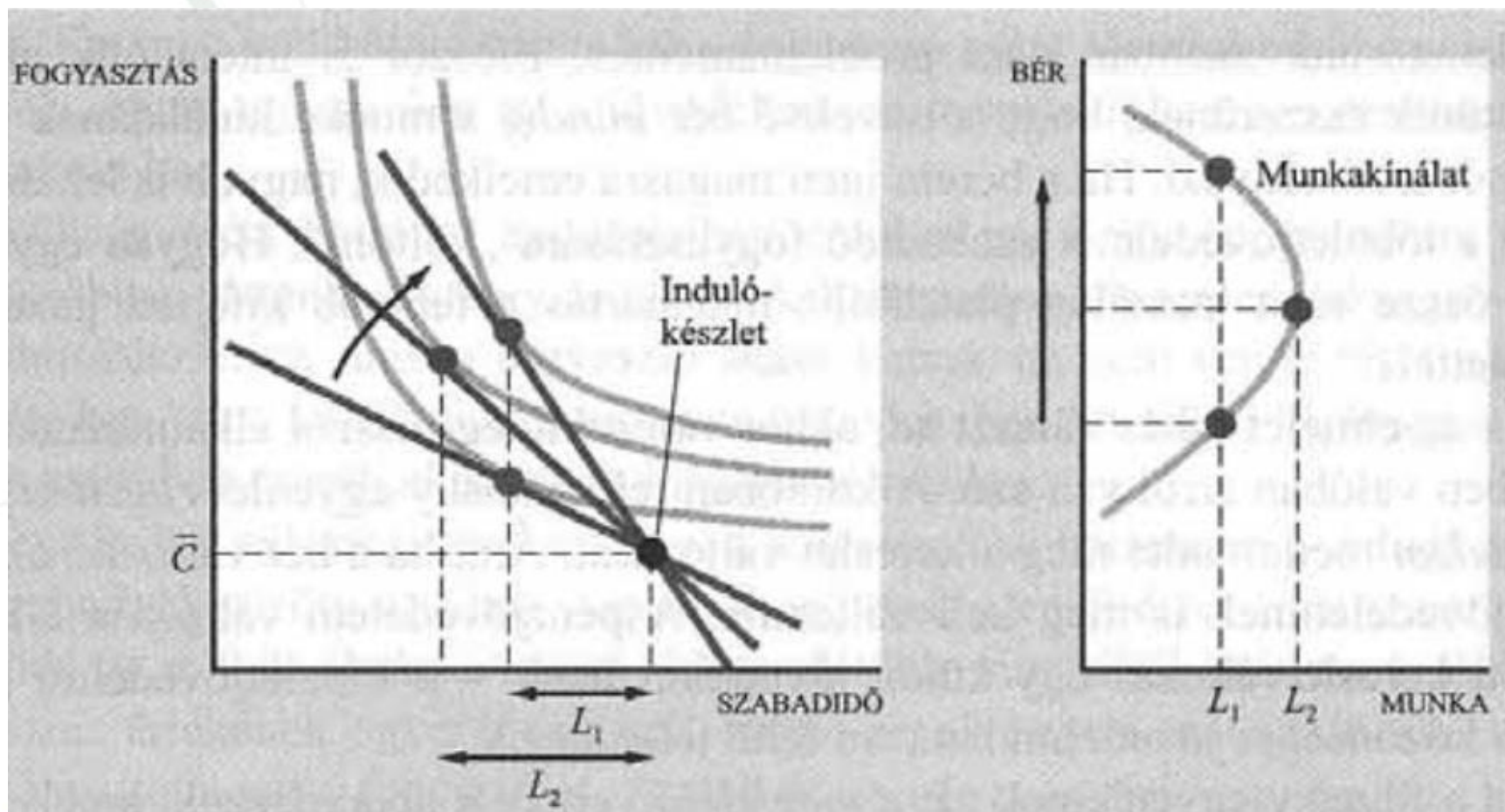
- $\frac{\Delta x}{\Delta p} = \frac{\Delta x^s}{\Delta p} + \frac{\Delta x^m}{\Delta m} (w_1 - x_1)$
- Eladó: $(w_1 - x_1) > 0$
- Vevő: $(w_1 - x_1) < 0$

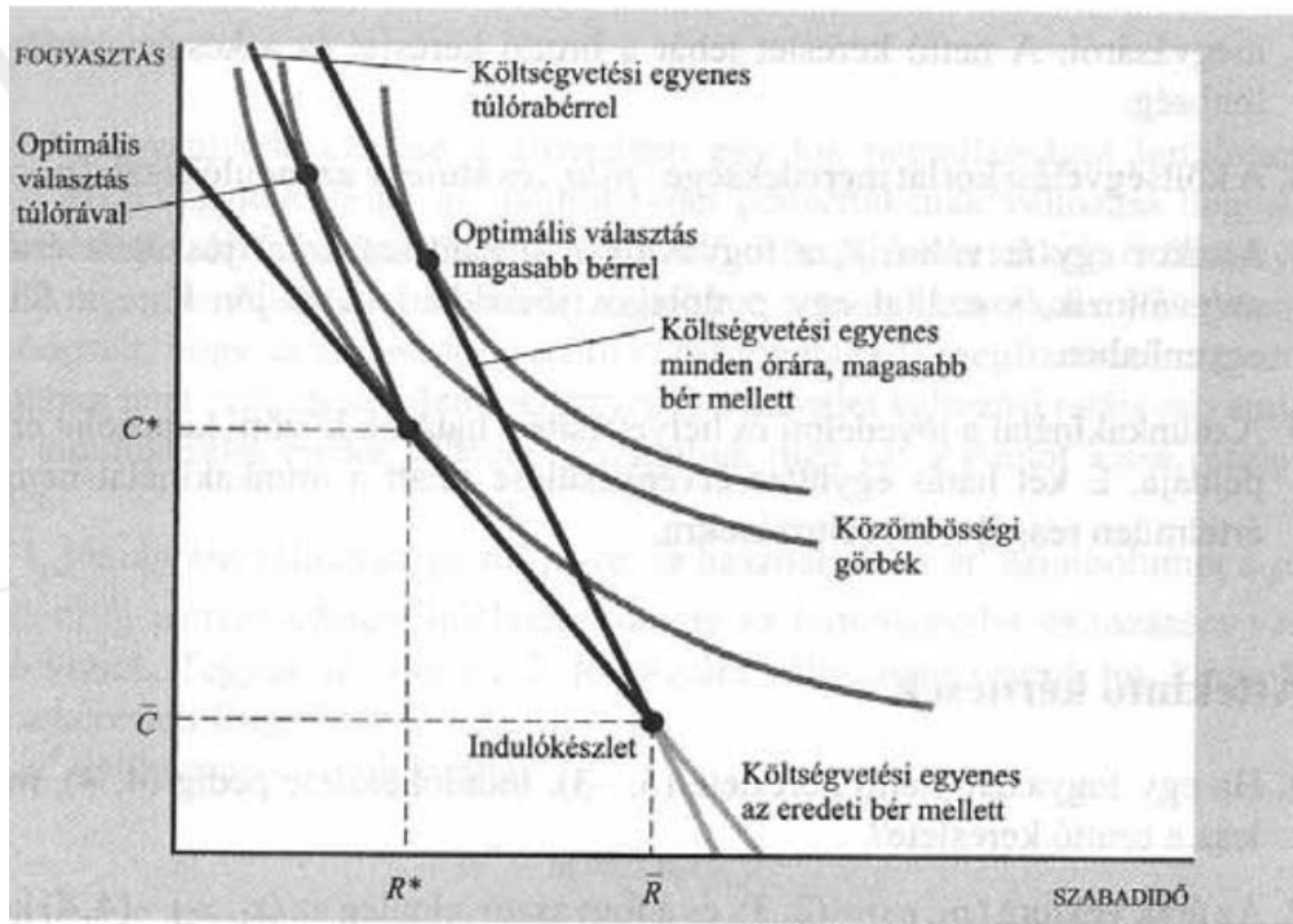
Gazdaság- (9.7. ábra. Az újragondolt Slutsky-egyenlet. Az árváltozás hatását felbontjuk helyettesítési hatásra (A-ból B-be), közönséges jövedelmi hatásra (B-ből D-be) és készletjövédelmi hatásra (D-ből C-be történő elmozdulás).

3. PÉLDÁK/ALKALAMZÁSOK

3.1. Egyéni munkakínálati görbe

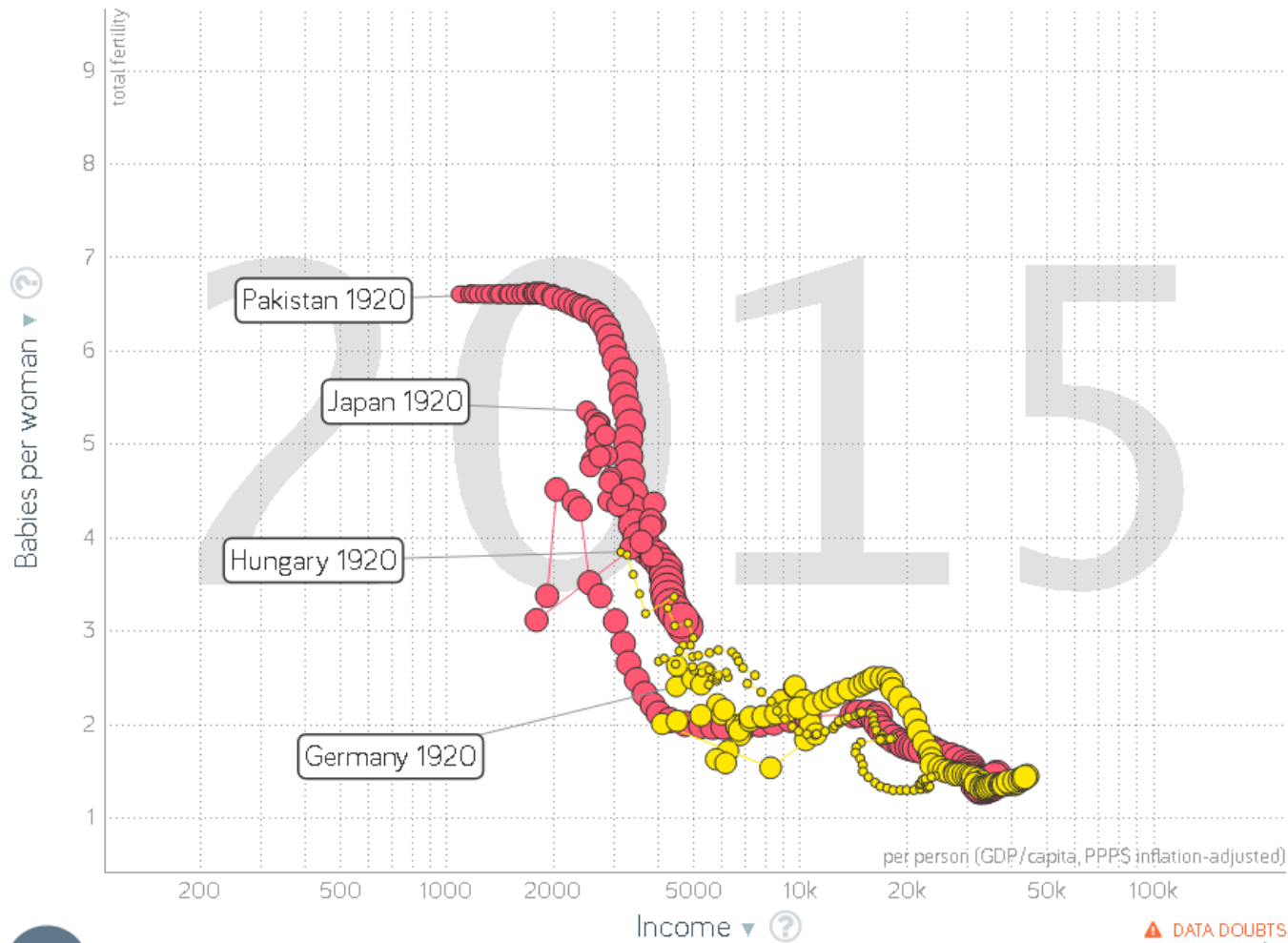

3.2. Túlóra vs béremelés

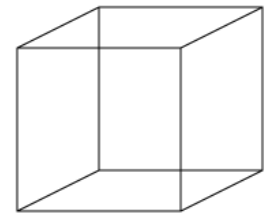

ora. Túlóra versus közöséges béremelés. A túlóra bérének emelése határozottan növeli a munka kínálatát, míg egy alpbéremelés csökkentheti a munkakínálatot.

3.3. Inferior jószág-e a gyermek?

MIT TANULTUNK MA?

- Fogalmak:
 - Normál, inferior, Giffen-jószág, Engel-görbe, ICC, PCC, stb.
- Teljes árhatás elméleti felbontásai

$$TH = HH + JH (+KJH)$$

- Hicks-féle
- Slutsky-féle